

Anmeldelse af

Det effektive, men fortravlede Folketing

Af Helene Helboe Pedersen, Peter Bjerre Mortensen og Jonas Herby.

Anmeldt af **Morten Jarlbæk Pedersen**, cand.scient.pol., ph.d., adjungeret rådgiver i tænketanken Prospekt, forfatter til bogen "Den defekte lovmaskine" (2024) og bestyrelsesmedlem i tænketanken Ires (Institut for Reguleringsstudier)

Det går hurtigt – også hurtigere end tidligere – det med at vedtage love i Folketinget. Politikerne er samtidig pressede i deres dagligdag, og Folketinget overlader flere og flere beslutninger til ministrene og ministerierne. Det går hurtigere, og der kommer mere. Vi er med andre ord effektive, når det kommer til at vedtage nye love og regler i Danmark, men det kommer måske med en pris i form af mindre gennemsigtighed. Og udviklingen er i øvrigt i høj grad båret frem og accepteret af Folketinget selv.

Dette synes at være de overordnede budskaber i Magtudredningens bog "Det effektive, men fortravlede Folketing", der udkom i 2025. Bogen er skrevet af Helene Helboe Pedersen og Peter Bjerre Mortensen, der bestemt er faglige kapabiliteter, når det kommer til Folketingets arbejde og lovgivningsprocessen. De to professorer er tillige suppleret af økonomen Jonas Herby, som har opbygget den såkaldte reguleringsdatabase, hvor han har samlet et overblik over stort set al lovgivning og alle regler i Danmark. Et imponerende dataarbejde i øvrigt. [Databasen drives i regi af tænketanken Ires.](#)

Forskningsformidlingens begrænsning

Som med de andre udgivelser i regi af Magtudredningen 2.0 er bogen en lille og kompakt fortælling om et hjørne i den store udredning af, hvordan demokratiet i Danmark har det. Og denne formidlingsform bliver vi kort nødt til at dvæle lidt ved. For på den ene side er der tale om en formidlingsmæssig genistreg. Bøgerne kommer løbende, opretholder et fokus på magtudredningens (vigtige) arbejde, og bøgerne er så korte og kompakte, at de fleste kan være med. F.eks. fylder "Det effektive, men fortravlede Folketing" lige knapt 80 sider fra forord til konklusion (dertil kommer et metodeappendiks og en litteraturliste). Bøgerne er som skræddersyede til at skabe opmærksomhed, debat og foredrag.

Men omvendt er der også tale om forskningsformidling. Det betyder, at bøgerne er født med en begrænsning: Forskerne kan ikke kaste sig ud i en alt for værdiladte debat om problemernes reelle omfang, og forskernes muligheder for at pege på løsninger er også begrænsede, da det meget hurtigt ender med at underminere forfatterens afsæt som eksperter. De er forskere, ikke debattører eller politikere.

Derfor risikerer man at ende med bøger, hvor man efter endt læsning sidder tilbage med en fornemmelse af, at udfordringerne reelt er mere alvorlige, end de præsenteres, og samtidig savner de indsigtsfulde forskeres bud på, hvad vi så kan gøre ved det. [En begrænsning, som ikke findes, når andre skriver bøger om samme tema.](#)

Der er næppe så meget at gøre ved denne begrænsning – men den sætter rammen for både læsningen af bogen om det fortravlede Folketing og denne anmeldelse.

Lidt for tandløs

Med dette afsæt kan vi kigge lidt nærmere på selve bogen. Generelt er det min oplevelse, at forfatterne etablerer et godt afsæt for en debat, men at de ikke i tilstrækkelig grad drager de konklusioner, som deres egne data ellers fremmaner. Resultatet er en fremstilling, der desværre er alt for tandløs i sin kritik af situationen og udviklingen i Folketingets arbejde.

Her vil jeg tillade mig tre nedslag til at illustrere min pointe: For det første om bogens konklusioner, hvad angår Folketingets muskler. For det andet om hørings-svar. For det tredje om aftaleparlamentarismens fordele og ulemper.

Folketinget står stærkt – eller...?

Forfatterne konkluderer, at Folketinget er ganske veludrustet med muligheder for at kontrollere regeringen – også i international sammenhæng – og at Folketingets arbejde gennem årene er blevet tilført ganske mange økonomiske midler – dog ikke nok til at kunne følge med udviklingen i departementerne.

Det lyder jo vældig fint, og der er også noget om snakken. Men Folketingets institutionelle magt fremlægges som mulighederne for at stille spørgsmål og hive ministrene i samråd – og i sidste instans at fyre ministrene.

Her kunne det have klædt fremstillingen, hvis man gjorde lidt mere ud af den faktiske og reelle effekt af disse tiltag. For det vil være denne anmelders påstand, at den reelle magtkontrol, der ligger heri, er mere begrænset, end det præsenteres. De mange tiltag er intet værd, hvis ikke der findes de ultimative sanktionsmuligheder: at slippe af med ministeren eller at blokere et lovforslag. Og i realiteternes verden er disse sanktionsmuligheder begrænsede. Danske ministre har meget vide rammer for deres adfærd, da det kræver et flertal i Folketinget at afsætte dem. Og Folketinget har af egen drift valgt de facto at afskære sig fra Grundlovens muligheder for f.eks. at sende lovforslag, der helt åbenlyst har et enormt flertal i befolkningen imod sig, til folkeafstemning. Så er parlamentets muskler måske blot store på papiret? Det kan være godt eller skidt – men det er værd at diskutere, og det gør forfatterne ikke i tilstrækkelig grad i bogen.

En forenklet præsentation af udfordringerne i høringsinstitutionen

En af de væsentligste kontroladgange, medlemmerne af Folketinget har, er adgangen til det vidensreservoir, der ligger i høringssvarene, som alskens organisationer skriver til ministeriernes lovudkast.

Der er to grundlæggende forudsætninger for, at denne mekanisme kan fungere ordentligt: For det første skal der være reel mulighed for at afgive svar, og der skal være en vis grad af lydhørhed (så denne form for inddragelse ikke blot er ligegyldig for alle involverede). I bogen undersøges primært den første del: at der skal være reel mulighed for at afgive hørings svar, og fokus ligger på høringsfristerne.

Dette er – som måske kan læses mellem linjerne af det ovenstående – en desværre lidt forsimplet tilgang til udfordringerne i høringsinstitutionen, men det får være, da bogens fokus jo er et andet.

Men konklusionen, som bogen drager på dette punkt, er i denne anmelders optik desværre skæv. Forfatterne konkluderer, at høringsfristerne er blevet længere, og at flere lever op til kravet om at give omverdenen fire uger til at kigge ministeriernes lovudkast efter i sømmene. Og det passer såmænd også.

Men for det første er "fire uger" en irrelevant måleenhed. Det er antallet af faktisk tilgængelige arbejdsdage, der afgør, om en høring bliver presset. Fire uger hen over sommerferien er ikke det samme som fire uger i september.

For det andet er det for høringsparterne lige meget, om en høring har en frist på fire uger plus/minus nogle dage. Det kritiske er de høringer, der har virkelig kort frist – f.eks. på ti arbejdsdage eller mindre. Selvom andelen af høringer, der har en frist på over fire uger, er steget, kan andelen, der har en meget kort frist, også sagtens være steget. [Og det er der faktisk noget, der tyder på](#). Forfatternes konklusion synes derfor bygget på en lidt overfladisk analyse af, hvad der betyder noget for høringerne i praksis. Det afføder en lidt for positiv konklusion om situationen derude.

Aftaleparlamentarismen

Sidst, men ikke mindst har forfatterne dedikeret en betydelig del af bogen til undersøgelse og diskussion af aftaleparlamentarismen i Danmark – altså det forhold, at stadig mere af Folketingets lovarbejde foregår ovre i ministerierne, hvor man støber et forlig eller en politisk aftale sammen, for så derefter at gå sammen i Folketinget med den.

Forfatterne konkluderer, at denne model sikrer handlekraft og effektivitet – men til gengæld gør processerne mere uigennemsigtige.

Og her mærker man for alvor fremstillingsformens begrænsning, som jeg indledte denne anmeldelse med at beskrive. For aftaleparlamentarismen er udtryk for en massiv magtforskydning i retning af ministerierne, og det handler ikke kun om gennemsigtigheden. Det handler f.eks. også om magt over processen – en magt, der ikke bør negligeres. [Aftaleparlamentarismen efterlader Folketinget som institution på et sidespor](#), men forfatterne går ikke kritisk nok til dette forhold, er min oplevelse – også selvom de rettelig konkluderer, at det er Folketinget selv, der har placeret sig på sidesporet.

Forfatterne kigger også nærmere på, at stadig flere regler udstedes som bekendtgørelser frem for at komme gennem den slagne vej i lovmaskinen. Også her er der tale om en betydelig magtforskydning – [en magtforskydning, der i øvrigt også har nogle indbyggede risici, hvad angår kvaliteten af de regler, der ender med at gælde](#). Dette sidste forhold er desværre ikke behandlet i bogen.

Burde vække mere interesse

De ovenstående tre nedslag betyder ikke, at bogens arbejde kan tilsidesættes. Der er tale om et grundigt og redeligt arbejde, der burde vække en hel del mere interesse, end det gør. Måske er den store udfordring netop det: at det ikke vækker nok interesse til, at diskussionen af f.eks. de tre nedslag, jeg her har gjort mig, kommer bredere ud. Dette gælder i øvrigt for flere af Magtudredningens bøger.

Samtidig er der tale om en både systematisk og sammenhængende fremstilling. De enkelte kapitler giver mening i forlængelse af hinanden, og man bliver båret fint igennem. Det er godt og vigtigt, og betydningen heraf skal ikke undervurderes. Megen forskning når aldrig dertil.

Pjecen kan købes fra Aarhus Universitetsforlag eller [downloades gratis her](#)